oktober 1996

StrapatS

Levande rollspel

39

10 kronor

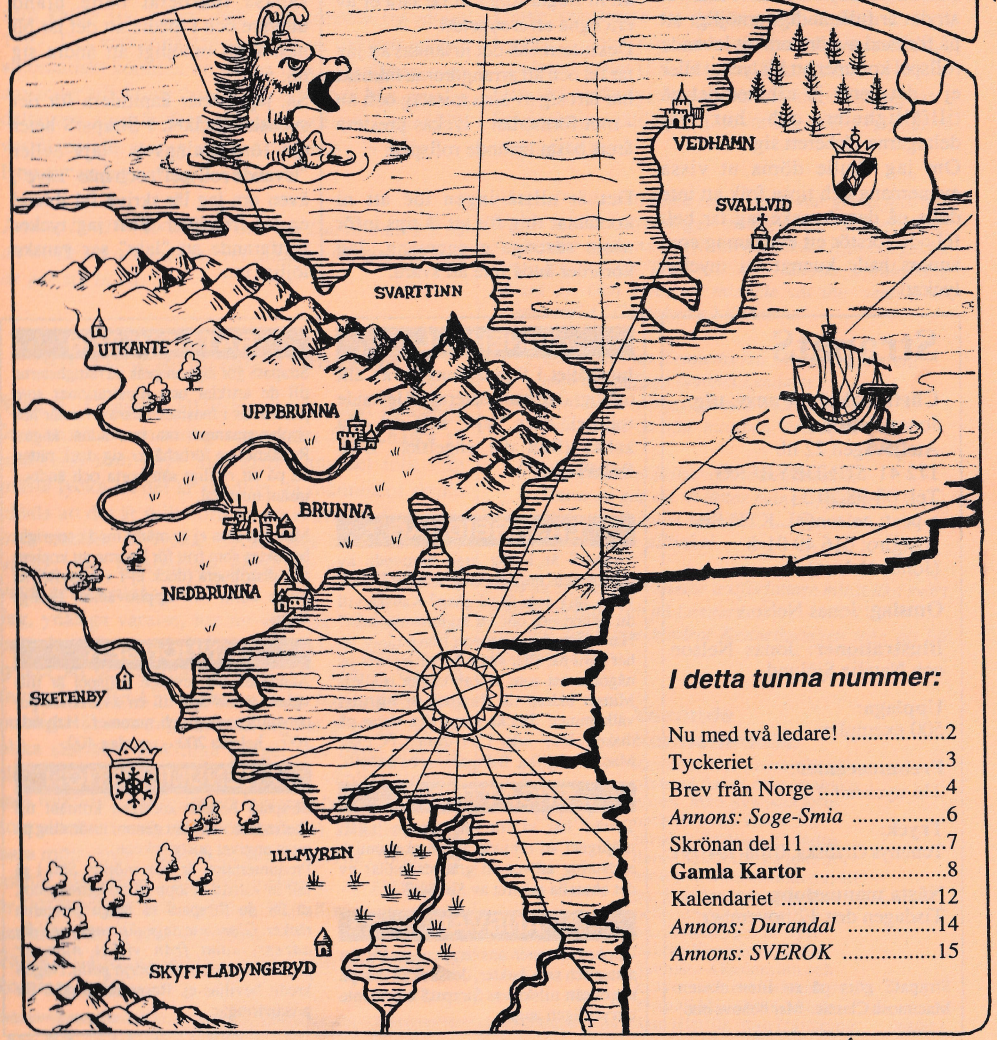

I detta tunna nummer:

Nu med två ledare! 2
Tyckeriet 3
Brev från Norge 4
Annons: Soge-Smia 6
Skrönan del 11 7
Gamla Kartor 8
Kalendariet 12
Annons: Durandal 14
Annons: SVEROK 15

Nästa manusstopp är den 12 november 1996

Vad vore Livet utan en StrapatS då och då?

Konto (kr):

0

Dags att betala!

B

FÖRENINGSBREV

Seregon, c/o Ehrsson
Becksjudarvägen 41, 1 tr.
131 36 NACKA

TOMTEBODA
POSTTERMINAL

Erik Sieurin
Bodagatan 39, 2 tr
507 42 BORÅS

Oboy! Två ledare för samma pris som en!!!

En farlig makt

Ofta händer det att lajvare kontaktar mig och vill veta vilja kommande levande rollspel som jag kan rekommendera. Det ställer mig i en knivig situation.

Om jag skulle börja rekommendera vissa lajv före andra så skulle jag i allra högsta grad missbruka min makt, särskilt som vi alla vet att det är fullständigt omöjligt att på förhand avgöra om ett levande rollspel kommer att bli lyckat eller ej - det beror ju till stor del på tillfälligheter och hur väl deltagarna förberett sig.
Om jag skulle döma ut vissa evenemang och tipsa folk att inte delta på dem kanske jag tar helt fel och förstör ett evenamng som annars hade kunnat bli mycket lyckat!

Samtidigt känner vi väl alla till en eller annan arrangör som vi inte hyser det minsta förtroende för. Jag tänker inte nämna några namn, men det finns några lajv i kalendariet som jag aldrig skulle ta risken att åka på, just för att arrangörerna sedan tidigare har ett dåligt rykte. Nej, det är ingen idé att ni frågar mig - ni får lära er av era egna erfarenheter!
Dessutom kan det ju tänkas att jag tar fel och att arrangörerna faktiskt har lärt sig av sina misstag och nu - mot förmodan - lyckas prestera årets bästa levande rollspel!

Det är alltså ingen idé att ni kontaktar mig för att få tips inför nästa säsongs evenemang. Jag kommer ändå inte att svara.

"Lajv"

Jag har sett att svenska språkvårdare är ense om att man bör försvenska ord som t.ex. "rave" till "rejv" om man inte kan komma på ett ekvivalent svenskt uttryck. Det borde i rimlighetens namn betyda att "Live" ***ska*** skrivas "lajv". Uttalet (oavsett stavning) är ju "lajv", och det är numera såpass inarbetat både bland utövare och i media att det lär bli näst intill omöjligt att ändra sig nu.
Så, jag ämnar kapitulera för det svenska språket. I StrapatS heter det fortsättningsvis "lajv" eller "levande rollspel", och inte "Live", även om jag lär skriva fel ibland en tid framöver. Fast jag tycker fortfarande att "lajv" ser ganska löjligt ut...

StrapatS

Chefredaktör & ansv. utg.
Jonas Nelson
Ateljévägen 22 nb
172 41 SUNDBYBERG
Tel: 08-98 20 33
e-post: nelson@L.KTH.SE
postgiro: 616 49 01-8
(Jonas Nelson)

Omslag: Jonas Nelson

Illustrationer: Jonas Nelson och Natalie Sjölund

Upplaga:
500 exemplar

Prenumeranter:
236 stycken (-2)

Tryck:
Tommys Grafiska, 0708-794 791

Nästa manusstopp:
Tisdagen den 12 november

StrapatS görs på en liten sketen Macintosh Classic. Mer behövs inte!

INNEHALL

Innehållet i StrapatS utgörs av allt möjligt som kan relateras till levande rollspel, eller "lajv" som det ofta kallas (från det engelska "Live RolePlaying")

LÄSARBIDRAG

StrapatS är i hög grad beroende av läsekretsens engagemang. Känner DU till vilka lajv som är på gång? Kanske vill du annonsera om ett kommande lajv? Har du kanske en rapport från ett lajv du har varit på, eller sitter du och trycker på något annat som vi kan trycka istället? Minsta bidrag till StrapatS är hjärtligt välkommet! Skicka gärna ditt alster på diskett i RTF- eller TXT-format. PC eller Mac kvittar lika. Bifoga helst en utskrift.

ERSÄTTNING

Tyvärr har vi för närvarande ingen möjlighet att erbjuda någon ekonomisk ersättning utöver ett gratisexemplar av det aktuella numret av StrapatS.

ANSVAR

Upphovsmannen ansvarar ensam för sitt alster och sina åsikter, dessa skall inte på något sätt tillskrivas StrapatS om så inte uttryckligen anges.

RÄTTIGHETER

StrapatS gör inga anspråk på rättigheterna till de artiklar och illustrationer som publiceras i fansinet, dessa kvarstår hos upphovsmannen om inte annat anges. Redaktionen förbehåller sig dock rätten att på ett rimligt sätt korta och ändra i insänt material.

Material som **ej** är märkt med copyright betraktas som fritt för läsarna att kopiera och distribuera (dock ej i vinstsyfte) så länge källa och upphovsman tydligt anges.

ANNONSER

Annonser om levande rollspel är tills vidare gratis upp till en kvartssida per person/förening och nummer. Halvsida 100:-, helsida 200:-, uppslag 400:-

PRENUMERATION

StrapatS betalas antingen kontant till chefredaktören eller genom insättning på ovan angivet postgirokonto.
Prenumeration är fullt möjlig. Sätt i så fall in valfritt belopp på postgirokontot, så får du StrapatS så länge pengarna räcker. *Glöm inte ange ditt namn och din adress, samt från vilket nummer prenumerationen ska börja gälla.* Någon kredit beviljas ej. Reservation görs för prisändringar.

!!! Tyckeriet !!!

Stort är inte detsamma som bra!

Roger Johansson, Umeå: Trots risk för att låta som en gnällig pessimistkonsult kan jag inte låta bli att undra hur det kommer att gå för alla arrangemang som kallar sig "stora" och skall utspela sig under 1997. Det verkar nästan som om en del tror att det automatiskt kommer en massa folk bara för att man använder adjektivet "stort" (för det är väl bl.a. antalet deltagare som åsyftas med det ordet?), och VET verkligen alla arrangörer vad de ger sig in på?
Hoppas att jag har fel.

***Jonas**: Tyvärr har du nog inte fel. Det är snarare så att de flesta arrangörer vet alldeles för **lite** om vad de ger sig in på...*

En nybörjarlajvares reflektioner

Ylva B., Uppsala: HUR kan jag har levt så många år utan att ha en aning om att det fanns något så underbart som lajv? Självklart finns det folk som måste tycka att det är skadligt, få människor skulle hävda att det är fullt normalt att sväva en decimeter över marken av lycka. Lycka över att få se en ny värld, nya spännande personer och få slippa vardagens tentaångest.
Jag, ynkliga varelse, har nu varit på två lajv (båda organiserade av Sir V.Ä.S.) och måste säga att jag tycker att de erfarna lajvarna (hur kan ni vara så fantastiskt BRA?) omkring mig har uppfört sig otroligt väl mot mig, trots att jag har gjort missar av olika storlekar åtskilliga gånger. Av detta drar jag slutsatsen att veteranerna oftast är vänligt sinnade mot nykomlingar (eller att lajvare hör till kategorin som skickar brevbomber i efterskott). Hittills har jag bara mött direkt hat från en sida; vägarna (förlåt, jag menar hjulspåren) till lajvområdena. Avgassystem är INTE billiga och föräldrar blir alltmer misstänksamma mot att låna ut fordon.
Fattig, till fots och utnyttjande tid som inte finns; jag kommer ändå!

Slutligen kan jag också upplysa om att hushållet "Död fisk, fast liten" efter två nätter till tonerna (snarare tonen) av "Gästabud hos Kenneths" (se StrapatS nr 38 sid 17) bestämde sig för att starta den nästan lika omtalade "Lennarts". Vi bjöd på te och kunde konstatera att det är svårt att hitta rim på Lennart - men nog hade vi "haft öppet sen art... ...onhundratalet (f.K. får man förmoda).
Och så en efterlysning - vem lånade vår järngryta i Styringheims tältläger? Det var inte snällt - nu har vi ingen gruuta...

***Jonas**: Det är alltid lika roligt att se hur glada folk blir när de upptäckt tjusningen med levande rollspel! Ylva, jag hoppas att du nu inte förlorade all din nyfunna glädje för att jag ändrade "Live" till "lajv" i din text (se anledning på sid 2). Och Ylva, du missade väl inte versen om "Lennarts" i "Gästabud på Kenneths":*

Det ryktas att Kenneths har fått en konkurrent
med det taffliga namnet Lennarts
Vem har berättigat dess livsexistens?
- de saknar ju bråd' mos och "brännjak"!

För stället vi älskar det heter Kenneths
När man går dit så lättar man på spännet
Vi har haft öppet sen ett...
...par dagar tillbaka!

Som du ser hade Kenneths textförfattare minst lika svårt som ni att hitta rim på Lennart...
Det har dock inte hindrat Kennethsången från att bli berömd, se bara:

DN 18/10

Växande Kennethklubb

Kenneth har rasat till 168:e plats på listan över svenska namn. Men Svenska Kennethklubben växer. På torsdagskvällen bildades den stockholmska lokalföreningen. Medlemmarna, ett par hundra, gör utflykter och sjunger Kennethsången. En gång per år uppvaktar Kennethklubben Svenska Akademien och kräver att namnsdagen den 29 april blir allmän flaggdag. Hittills utan framgång.

Stockholm, C 1

Jag fick ett brev från Egil Moe som jag presenterar på originalspråket. Det kan göra alla svenskar gott att träna sin norska - norrmännen förstår i regel svenska mycket bättre än svenskarna förstår norska, mycket tack vare TV. Det är också många fler norrmän som åker på lajv i Sverige än tvärtom, något jag skulle vilja se en ändring på. Dessutom är några av Egils synpunkter klart läsvärda, så jag hoppas ni tar tillfället i akt att träna på er norska!

- Jonas

Jeg har abonnert på StrapatS i noen måneder nå, og synes at du gjør en god jobb med foreningsbladet. Det er alltid spennende lesestoff å finne der og noe for enhver smak. Heldigvis har ikke livere i Norge den samme problemstillingen som dere har slitt med i lang tid. Vi er sannsynligvis ikke kommet så langt ennå og jeg håper vi aldri kommer dit. Det avhenger selvsagt at vi ikke har eller får et par som Didi og Bjørn imot oss slik som dere tydeligvis har.
Ellers synes jeg debatten om nybegynnere og erfarne hardinger snart må komme til en slutt. Selve problemstillingen er latterlig, og man kommer ingen veg i en slik diskusjon, med unntak av at man får opplyst mange om hva som er god etikette og ikke. Erfarne hardinger lar seg ikke overbevise om sine feil allikevel. Det er vel det som gir dem retten til å kalle seg erfarne hardinger, at de ikke har noen feil.

Kommersiell Live

Jeg har lyst til å tilføre debatten om kommersiell live noe som kanskje ikke er nevnt tidligere. Når er en live kommersiell? Det er jo slik at når man arrangerer live for første gang skjer dette på idealistbasis, og med lave kostnadsrammer. Kanskje tråkker man litt utenfor også og får underskudd på sin idé. Kanskje skjer det samme en to tre ganger på rad før man har lært seg at det koster å være arrangør. Etterhvert blir man eldre også, de fleste får seg et arbeid og noen gifter seg kanskje og mange får barn, men allikevel har man lysten og overskuddet til å drive fram nye arrangement. Da er det at man etterhvert får fornemmelsen av "hva er det jeg gjør". Her bruker man nesten et år på å planlegge og drive fram et prosjekt, og lar det meste av fritiden gå med til dette. Er det da urimelig at man sitter igjen med et overskudd for sitt strev og arbeid. Det er vel de fleste ikke uenige i. Men se så på hva slags overskudd en arrangør kan sitte igjen med, med de deltageravgifter som finnes i dag. (Dette forutsetter selvfølgelig at arrangøren holder det de lover og ellers er seriøse). Kostnader for å arrangere vil beløpe seg på kanskje så mye som 75% av inntektene eller mer. Bare porto og trykking vil komme opp i mer enn 50 kr. pr deltager. Overskuddet skal også deles på antall arrangører, og det blir ikke mange kronene igjen på hver.

I Norge er deltageravgiftene betydelig høyere enn i Sverige. Hva dette skyldes vet jeg ikke, men her i landet er det umulig å få støtte til sine prosjekter. Noe som betyr at deltagerne må betale hele kalaset. Noen ganger vil det også koste mye å leie det området man ønsker, samt at mat og transport av utstyr tar en stor del av pengene.

Selv har jeg vært arrangør i mer enn 10 år nå, er i arbeid, lager våpen til live, er gift og har barn. Det blir liten tid til andre sysler som vedlikehold av bolig, besøk til familie, en tur på kino etc. etc. Nettopp fordi live gir meg så mye, men det er tungt til tider å drive fram et arrangement. Det tar fryktelig mye tid og det er mye arbeid og planlegging. Selv har jeg mest lyst til å si opp jobben og starte med live prosjekter på fulltid, men hvor høy ville deltageravgiften da bli, og hvor mange deltagere ville ta seg råd til å betale den?

Sammenlign så hva det koster deg å delta på en live med hva det koster deg å gå ut på byen en helaften. Hva koster mest, og hva får du mest igjen for? Svaret gir seg selv, men jeg oppsummerer allikevel. En helaften på byen koster i underkant av 800 kr. for en gjennomsnittsperson, og gir deg en kvelds underholdning. En live koster omtrent det samme med alle utgifter dekket, kanskje en del mere dersom du må lage deg et nytt kostyme, men gir deg tre til fem døgn med underholdning, aktiviteter og spenning. Hvor ville du helst ha vært?

Spør deg selv så! Hvor mye er jeg villig til å betale for god dokumentasjon, skikkelige oppdateringer, en god rolle med så mye intriger som du måtte ønske, fem dager spenning, underholdning, aktiviteter, og opplevelser i et miljø som er så totalt annerledes enn det daglige.

Hvis du kan gi meg et svar på hva det er verdt, så kan jeg si deg om live noen gang kommer til å bli kommersiell. For den dagen da et antall arrangører kan leve og leve bra av å arrangere liver gjennom et år, først da kan man snakke om kommersialisme. Så tenk dere om en gang til før dere beskylder hardt arbeidende idealister for å sko seg på noens hobby!

Og nå over til noe helt annet. Jeg har lagt merke til at svært få norske liver havner i kalendariet, selv om jeg stadig sender deg brosjyrene våre. Er det lite aktuelt for svenske livere å besøke arrangement i Norge? Det ville i så fall være synd, for vi har lært mye av våre utenlandsbesøk, og vi tenker på å komme til Sverige igjen til sommeren.

Det selvsagt avhenger av at noen svenske arrangører vil ha oss med. Jeg tok en telefon til en av arrangørene i *Nio Kungars Møte*, og straks han hørte min norske røst sa han "vi skall inte ha nån romere med". Siden jeg hadde hørt om Oslo delegasjonens planer viste jeg straks hva han snakket om og kunne avkrefte at vi fra Trondheim ikke hadde tenkt å spille romerske legionærer.

Til alle dere arrangører av en stor sommer live i Sverige. Soria Moria i Trondheim (ikke Oslo) hadde tenkt å arrangere en busstur til et arrangement i Sverige og ønsker herved informasjon om ditt arrangement slik at vi kan melde oss på. Vi tror å kunne bli ca 50 personer dersom vi får tid til å planlegge avreisen. Vi er gode på å lage stemning og setter godt rollespill i høysetet. Vi kommer til å ta med oss store telt og muligens et eget vertshustelt. Hvis dere vil ha oss med send info til...

Soria Moria
Gunnar Birchsv. 2d
7022 Trondheim, NORGE

Og forøvrig vil jeg si at i Soria Moria kaller vi en live for et ***eventyr***.

Latexvåpen

Så over til noe helt annet. Jeg ønsker å legge inn en ny annonse på latex våpen som jeg har gjort før. Selv om responsen fra svenske kjøpere har vært liten så har jeg et lite håp om at det tar tid å etablere en kundekrets. Derfor er det viktig for de svenske kjøperne å få vite at de kjøper kvalitet når de handler fra Soge Smia. Å lese at et latex våpen knapt nok holder for en live gjør vondt i sjelen, med den kunnskap jeg har om temaet.

Det som er det største problemet er faktisk eierens og brukerens minimale kunnskap om hvordan et latex-våpen skal behandles. Selv om alle mine kunder får en god brukerveiledning ved hvert kjøp, er det allikevel med skuffelse jeg ser at "mine" våpen ligger i sola og steker. Sterk sol, varme og strålingsvarme er totalt ødeleggende for latex, og det skal så lite til for å forhindre det.

Størsteparten av de våpen jeg lager holder i mange år dersom de får den rette behandling. Det er sjelden jeg har fått behov for å bruke noen av mine egne våpen under en live, men jeg har ofte gått treningskamper med dem før og etter en live, og også gjennom året ellers. Mitt favoritt sverd er nå fem år gammelt og har vært reparert kun en gang. De våpen jeg lager nå vil neppe trenge å repareres i det hele tatt.

Mange bruker også sine våpen som om de faktisk går inn for å ødelegge det, heller enn å overvinne sin motstander i kamp. Slike kampmetoder vil alltid ødelegge et våpen uansett hva det er laget av.

Vennlig hilsen *Egil Moe*

***Jonas**: Att StrapatS inte tar upp norska lajv i kalendariet beror på att jag har fullt upp med att hålla ordning på de svenska! Om någon vill hålla i (och uppdatera!) ett norskt kalendarium så gärna det, tala bara om var intresserade läsare kan finna det, eller skicka mig en kopia till varje manusstopp! Jag har alldeles för dålig insyn i norska lajv för att göra det!*
De som har tillgång till StrapatS hemsida på Internet hittar för övrigt länkar till kalendarier i Sverige, Norge, Finland, England, Frankrike, Schweiz och USA. Det borde väl räcka ett tag...

Att deltagaravgifterna är högre i Norge tror jag mycket beror på hyra av område. I Sverige brukar det vara billigt (ibland gratis) att låna en föreningsstuga, scoutgård el. dyl. Och vi använder oss sällan eller aldrig av stugbyar (som vissa arrangemang i Norge) eftersom de flesta lajvare har paviljonger eller tidsenliga tält.
Det är för övrigt långt ifrån alla lajv som får ekonomiska bidrag från SVEROK, landstinget eller kommunen!

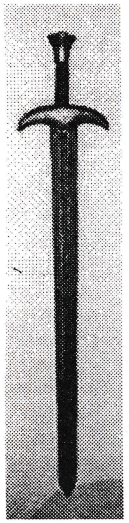

B 14
kr. 525,-

Soge Smia
Gunnar Birchsv. 2d.
7022 Trondheim
Norway
tlf. 72561404
postgirokonto 0813 5714357

Soge Smias våpen er av den ypperste kvalitet og har et vakkert og estetisk utseende. Holdbarheten er også meget bra. Alle våpen lages med en kjerne av glassfiber, med unntak av piler. Sverd forsterkes med lær i spissen og en sterk søm langs bladet. Dette øker våpnets levetid og forhindrer at bladet glipper opp i limingen.

Piler og andre stikkvåpen sikres med en fastkrympet mynt foran enden. Denne mynten kan derfor aldri forskyve seg eller glippe.

Alle våpen tilvirkes med slipeutstyr og får derfor glatte og rette linjer. 12 lag lateks gir en sterk ytre hinne. Farvene som tilsettes, er lenge utprøvet og har ingen kvalitetsforringelse på gummien. Lakk legges på de deler av et våpen som ikke utsettes for store påkjenninger og som behøver å fremheves i blanke og klare farver.

Ny katalog fra Soge Smia vil komme i løpet av November måned. Ønsker du katalogen tilsendt skal du sette inn kr. 25,- på postgirokonto 0813 5714357.

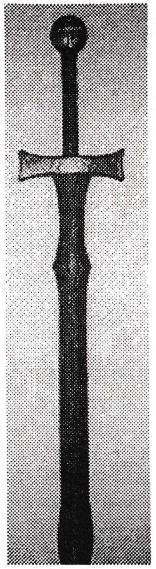

B7 kr. 725,-

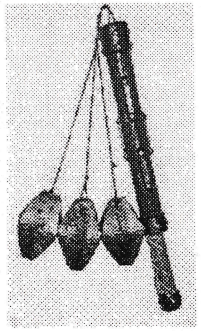

E10 kr. 825,-

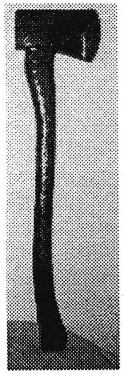

E1
kr.325,-

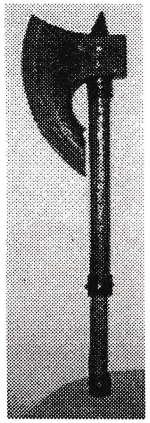

E3
kr. 525,-

Skrönan del 11

Roger Johansson från Ume(å) skickar ett, enligt honom själv, litet blygsamt bidrag till Skrönan, från lajvet "Namnlöse".

Inkvisitor Randor Eltari och delegat Galandar Sparvhöök håller just på att avsluta sitt samtal i delegatens tält, när mörkeralvernas magiker kommer instövlande med sedvanlig arrogans. Randor och Galandar tittar en smula ogillande på mörkeralven som återgäldar blickarna tämligen högdraget, men samtidigt nyfiket. Detta märker Galandar, som yttrar sig:
- Herr mörkeralven kanske vill smaka på den vördade Faderns dryckjom?, och pekar på en brun glasflaska som inkvisitorn håller i sin hand. Mörkeralven snappar åt sig flaskan, som är märkt "lampolja" med tydliga bokstäver, och studerar den ingående under tystnad. Slutligen utbrister han (på engelska, eftersom det symboliserade mörkeralvernas språk):
- Nothing kan kill a darkelf!, och tar ett par rediga klunkar ur flaskan, som mycket riktigt innehåller lampolja! Han tittar en smula undrande på de andra två, återlämnar flaskan, tackar artigt för smakprovet och lämnar två mycket förvirrade personer kvar med en halvtom flaska lampolja...

Saken var den att han inte hade haft sina glasögon på sig och därför inte kunnat läsa texten på flaskan!

* * *

Ylva B. i Uppsala levererar en mängd skrönor från "Skogsventyr VIII":

Till värdshuset anländer två mystiska figurer som hävdar att de kommer från sjön och heter Torsk och Böckling. Tyvärr kan de bara inta speciell föda - rå fisk och sjövatten. Men här kan vi tala om tur, för det var just precis vad det lilla värdshuset hade att bjuda på! (Opanerad alaska pollock, glömd från lunchen, och utan rinnande vatten fanns det bara sjövatten att tillgå - kryddat med lite algblomning...)
Torsk och Böckling smakade plikttroget på den framdukade "maten" och kommenterade:
- Det här var nog det . . . godaste jag ätit!
Trots detta blev de båda märkligt mätta efter denna enda tugga!

* * *

- Och hur stora är de där trollen som du har hemma på väggen?
- Tja, de är allt två meter . . . mellan ögonen!
- Oj! Vilken stor vägg du måste ha!

* * *

Två små pigor, suckande efter den grymme men stilige sergeanten:
- Åååh, så stor och stilig! Och KÄNSLIG!
- Ja, han kan uttrycka BÅDE hat och ilska...

* * *

Varför trolljägaren/barbaren inte kan beskyllas för att vara ett troll själv (utseendemässigt fanns det vissa likheter...):
- Jamen, jag kan väl inte hänga på min egen vägg heller!

* * *

Regler för Orchboll (som de tolkades av en förvirrad piga):
Var ca 10 personer (gärna gruvarbetare).
Be någon du INTE tycker om (företrädesvis en Croizisk soldat) att vara med. Kasta orchbollen (ett orchhuvud) till honom. När han passar vidare, *ignorera* detta och vråla: **"HAN HAR BOLLEN!"**
Kasta er över honom och mula honom med gräs.
Upprepa proceduren tills det inte finns någon som är dum nog att erbjuda sig att vara med och spela.
Mycket nöje!

* * *

En annan ganska intressant händelse inträffade på värdshuset under lajvet "Mardrömstimmen", där två drönare filosoferade över bordsgrannarnas schackparti:

- Konstiga åkrar. Vore det inte bättre att ha alla de vita på en sida och alla de svarta på den andra, så slipper bönderna hoppa så mycket?
- Och bågskyttarna i slottet, hur långt kan de skjuta? Men titta! Där har de en bonde som går framför en häst! Det var en väldresserad bonde!
Diskussionen blev i det närmaste ännu värre när en hjälpsam man började förklara...
- Så när en bonde plöjt alla åkrar blir han drottning? Han byter kön helt plötsligt? Vilket tokigt spel...

Gamla kartor

av Jonas Nelson
Forskningsingenjör på institutionen för geodesi och fotogrammetri,
Kungliga Tekniska Högskolans Lantmäterilinje.

Så har det då hänt till sist. Mina kunskaper om levande rollspel är i det närmaste uttömda och jag har inget mer att lära ut till er läsare förrän jag själv lärt mig mer. Därför tar jag nu fram ässen ur ärmen och använder kunskaper från min *egentliga* utbildning och mitt arbete; att göra kartor och att lära ut hur man gör dem.

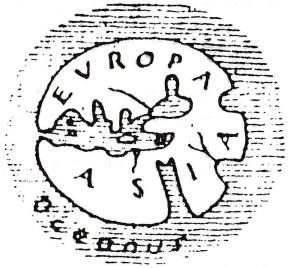

Hekataios, ca 500 f.Kr.

När det gäller levande rollspel är man i allmänhet intresserad av att tillverka och använda kartor som ser gamla ut. Detta innebär inte nödvändigtvis att de måste utgöras av brunaktiga, fläckade, sönderrivna pergament som faller i bitar bara man tittar på dem. Nej, kartan kan vara helt färsk, ritad på ett kraftigt, vitt papper. Jag menar, en karta från 1400-talet var ju faktiskt i bra skick under 1400-talet, även om den i dag skulle vara i det närmaste förmultnad.
Däremot skall själva kartan och dess tecken och symboler se ålderdomliga ut, och det är här jag och min utbildning kommer in i bilden...

Romersk karta, ca år 0

Om vi skulle ta och börja med lite begreppsförklaringar:
Storskalig kallas en karta där detaljerna återges stora. Skalan kan t.ex. vara 1:1000, d.v.s. 1 cm på kartan motsvaras av 1000 cm (10 m) i verkligheten. En stadskarta eller en skattkarta är ett typiskt exempel på en storskalig karta.
Motsatsen kallas **småskalig** karta. Ett typiskt exempel är en sverigekarta eller en världskarta. Skalorna ligger här ofta uppåt 1:1 000 000 (1 cm motsvaras av 1 mil) eller mer.

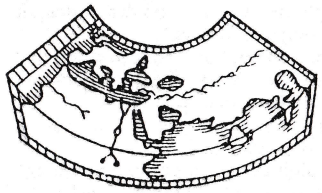

Ptolemaios, ca 150 e.Kr.

När man gör en karta använder man också någon sorts **kartprojektion** för att avbilda det runda jordklotet till en platt yta (kartan). För storskaliga kartor blir det inte någon större skillnad eftersom de täcker ett mycket litet område, men världskartor kan bli väldigt olika beroende på vilken projektion man väljer. Vissa projektioner är **ytriktiga** och avbildar arealer skalriktigt, vilket är viktigt t.ex som grund för skatteintäkter, medan andra kartor är **vinkelriktiga** och bättre lämpade för t.ex. navigation.
Under medeltiden glömde man dock bort att jorden var en sfär, och att avbilda en rund skiva på ett platt papper innebär ju inga problem! Däremot betyder det att de medeltida kartorna sällan blev särskilt noggranna...

Kartans historia

Kartor har funnits i årtusenden. Den äldsta bevarade kartan anses vara en lerskärva från Babylonien, ca 2000 f.kr. Men även en del av våra svenska hällristningar kan eventuellt föreställa enkla kartor, som i så fall är minst lika gamla. Säkert har också folk i alla tider krafsat ner kartor i sanden när man skulle förklara vägen för någon.

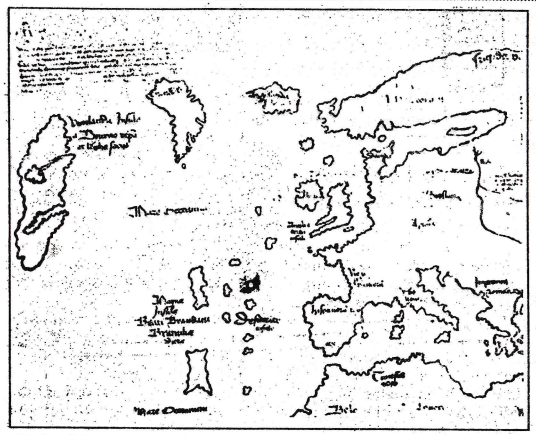

Vinlandskartan, ca 1440. Visar Leif Erikssons upptäckter

En någorlunda organiserad kartproduktion kräver dock ett organiserat samhälle. Det var först när stater och städer växte fram som det blev nödvändigt för kungar och stormän att kartera sina landområden, ibland som underlag för beskattning, ibland för att lösa gränstvister. Detta innebär inte att kartritare inte funnits tidigare, men det var (åtminstone i Europa) först under medeltiden som kartläggningen blev organiserad och tog riktig fart. I Egypten hade dock kartografin funnits sedan länge för att kunna återställa gränserna för böndernas åkrar efter varje årlig översvämning av Nilen.

Nå, även om kartor funnits länge så betyder det inte att de har varit särskilt exakta, särskilt inte det bortglömda hörn i civilisationens utkant som kallas Norden. Se bara på den välkända **Vinlandskartan** från ca 1440 (frågan om huruvida kartan är falsk eller ej debatteras fortfarande, men det viktiga för oss är att den *ser ut* som en karta från 1400-talet).

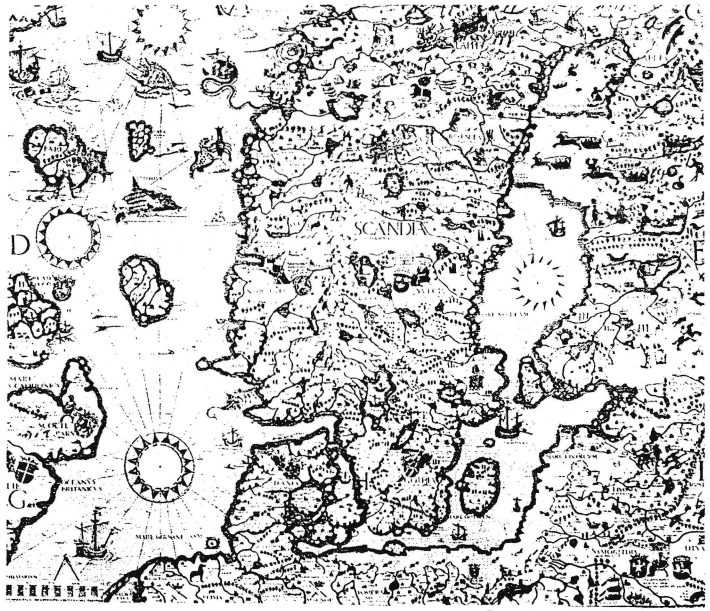

Carta Marina, 1539

Den första någorlunda vettiga avbildningen av Norden ritades av **Nicolaus Germanus** och publicerades år 1482. Därefter dröjde det inte länge innan **Olaus Magnus** (en svensk ärkebiskop som tvingats i landsflykt) ritade sin **Carta Marina**, utgiven 1539, och som fortfarande räknas som ett mästerverk och den dittills mest detaljerade kartan över Norden.

Som ni ser rör vi oss redan i slutet av medeltiden, men betänk att det nu är Norden vi talar om. Hyfsade europakartor fanns redan tidigare, men eftersom 1400- och 1500-talen var de stora upptäcktsfärdernas

tid så var det också kartografins storhetstid. Det har förstås också samband med tryckarkonsten - nu kunde man gravera kartoriginal i trä eller koppar och sedan trycka och sälja många kopior.
Kartor trycktes emellertid inte alltid på papper. Det svenska riksäpplet som Erik XIV lät förfärdiga till sin kröning 1561 har en världskarta ingraverad, såsom många andra riksäpplen världen över. Tyvärr råkade gravören i Antwerpen spegelvända kartbilden för det norra halvklotet, medan det södra halvklotet och all text hamnade rätt, vilket gör det svenska riksäpplet lite unikt i sitt slag.

Eftersom vi inte är strikt bundna till en viss tidsålder i levande rollspel, särskilt inte när det handlar om sagor och fantasy, så kan vi lämna de historiska petitesserna därhän. Låt oss istället kasta oss över kartans detaljer!

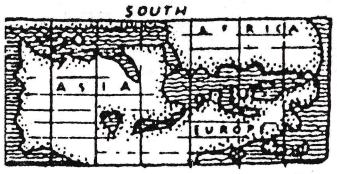

Arabisk karta, 1154

Norr inte alltid uppåt

På moderna kartor är vi vana vid att norr alltid är vänt uppåt. Så var inte alltid fallet förr, särskilt inte innan kompassen blev vanlig. Många äldre kartor över medelhavsområdet är t.ex. vända så att Jerusalem (alltså öster) ligger uppåt. Andra är vända mot den nedåtgående solen (väster) och några till och med åt söder!

Gotland enl. Carta Marina

Sällan geometriskt korrekt

Knappast någon småskalig karta före 1600-talet var särskilt korrekt, och att jämföra avstånd och vinklar i kartorna är helt lönlöst. Det viktiga var ändå inte hur lång en sträcka var, utan hur lång tid den tog att färdas! Avstånd mättes snarare i dagsresor än i kilometer, och kartorna blev därefter.
Storskaliga kartor som t.ex. stadskartor klarade sig i regel bättre, för där kunde kartografen få en överblick och möjlighet att göra direkta mätningar med mätband och vinkelskivor.

De kartor vi använder oss av i lajvvärldarna kan ha två syften; dels att ge en bild av lajv*världen*, dels att orientera sig efter på lajv*området*. I det första fallet är det inga problem, mer än att man kanske blir oense om vilket land som är störst eller så, men i det andra fallet kan det bli besvärligt. Om deltagarna ska kunna använda kartan för att orientera sig på lajvområdet får den inte vara alltför felaktig! Det enklaste är att utgå från en modern karta, rita om den enligt äldre modell efter tipsen i denna artikel, förvränga lite avstånd och ta bort några detaljer. Det måste dock fortfarande gå att använda den för att hitta på området!

Backstreck och bergsstreck

Inga höjdkurvor

Höjdkurvor togs inte i bruk förrän i slutet av 1800-talet. Under 1700- och 1800-talen användes backstreck, och dessförinnan ritades berg och kullar i profil.

Exempel på bebyggelse

Alla detaljer i profil

Eftersom man inte kunde flyga och därför inte var van vid att se saker och ting ur fågelperspektiv, avbildades så gott som alla detaljer i profil; gårdar, byar, kyrkor, städer, berg, skogar osv. Ofta stod kartografen på ett berg och avbildade vad han såg därifrån.

Okända områden

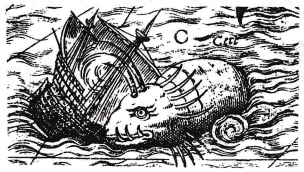
Från Carta Marina

Kartografen hade ofta en deadline att hålla. Han hann därför inte bege sig till alla ställen på kartan utan fick lita till uppgifter från handelsresande, lokalbefolkning och övriga. Trots detta fanns det ändå områden där ingen färdats - långt inne i skogarna, uppe bland bergen och ute på öppna haven. För att inte skylta med sin okunnighet fyllde kartografen helt sonika ut dessa vita fläckar med små figurer, skepp och mytologiska monster. Ett ruggigt monster eller en enorm malström var ett bra skäl till varför området inte blivit karterat och avskräckte säkert folk från att resa dit och kontrollera kartans sanningshalt.

Utsmyckningar

Exempel på berg

Kartografer rekryterades ofta bland duktiga konstnärer, och det var vanligt att de smyckade ut kartan med allehanda detaljer. Jag har redan nämnt bilderna av skepp och mytologiska monster, men hit kan också räknas vackra kompassrosor, bårder, ramar, krusiduller och - om kartan var specialbeställd - även beställarens vapensköld eller porträtt. Återigen är Olaus Magnus **Carta Marina** ett utsökt exempel - överallt hittar man illustrationer som återspeglar lokala händelser och viktiga näringar.

Färger och kustlinjer

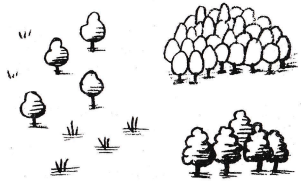
Exempel på skog

Eftersom kartografer ofta var konstnärliga så var det vanligt att kartorna färglades med akvarell eller utspätt bläck i olika färger, särskilt om kartan var ett beställningsjobb av någon rik person. Tydligast ser man detta i vattnet, som så gott som alltid skuggades med en mörkare ton närmast kusten. Även om kartan bara var svart-vit så kunde man accentuera kustlinjerna genom att tona vattnet närmast kusten med utspätt bläck. Det förekom också andra sätt att teckna vatten, bland annat med hjälp av "svallvågor".

Tre exempel på kuster

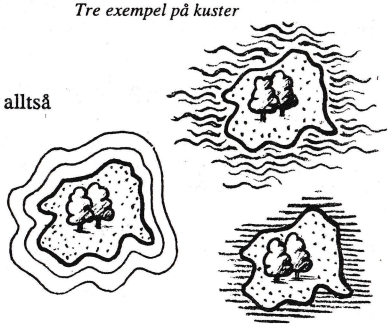

Sammanfattning

Du som tänker rita kartor till medeltidsinspirerade lajvvärldar bör alltså tänka på att:

- papperet inte behöver vara gammalt.
- norr måste inte alltid vara uppåt.
- kartan får inte vara för exakt.
- föremål avbildas i profil.
- använd inte höjdkurvor!
- ha mycket utsmyckningar och bilder.
- färglägg med akvarell eller bläck.

Som en parentes i sammanhanget kan jag nämna att lantmätaren tills inte så värst länge sedan var en av de få yrkesutövare som hade rätt att bära tjänstevapen, och skulle han av någon anledning dömas till döden hade han rätt att avrättas med svärd och inte genom hängning, vilket annars var den vanliga metoden...

Kalendarium

Kalendariet finns även på Internet:
http://www.geomatics.kth.se/~jonasn/LARP/kal.html

31 oktober - 3 november. **Bland tomtar och troll**, Rollspelsstormöte på Finnåkers kursgård, med lajv av Seregon & Camelot. Kostnad från 700 kr, kontakta Len Howard, tel. 0581-263 71.

1-3 november. **Skog i skräck.** Återigen ett lajv arrangerat av Enhörningen. Kontakta Hasse Nilsson, tel. 021-14 21 89.

1-3 november. **Sista Kruset.** *"Folket i byn Nellegard har återfått hoppet, endast ett av krusen återstår innan de magiska lyckobringarna är samlade. Trots detta har tiderna blivit svårare..."*
Detta är ett medeltida fantasylajv i närheten av Karlshamn, Blekinge, där rollspelandet prioriteras och mycket arbete läggs ner på de personliga intrigerna. Kontakta Fredrik Johansson, tel. 0454-209 18.
E-post: jerlin@chapman.karlskrona.se

9 november. **Fantasylajv** i Gävle. Arr: TOLF (Trallande Orchens Live-Förening). Kostnad 80 kr inklusive mat! Kontakta Carl-Eric Ygeby, tel. 026-64 05 71.

23-24 november. **Festen.** Ett nutidslajv i studentmiljö i Bålsta. Endast injudna.

30 nov - 1 dec. **Julgästabud** i Enhörningens kampanjvärld. Kontakta Nicklas Nilsson, tel. 08-85 06 74.

6-8 december. **Frostblot.** Ett kylslaget Fantasylajv i Värmland. Kontakta Maria Bornekrantz, Fagottgatan 6, 656 33 KARLSTAD, tel. 054-83 94 44. Från 16 år. Sista anmälningsdag 8 november. Kostnad 100 kr (tjejer 75 kr).

1997

1 januari 1997. Nutida **Killerlajv** i Stockholm. Kostnadsfritt! Arr: Vargas kollegor, kontakta Gabriel Kotowski, Langelandsgatan 53, 164 43 KISTA, tel. 08-751 20 52.

Fyra lördagar i januari-februari. **Nybyggarna**, ett kampanjlajv i svensk medeltidsmiljö. Kostnad endast 50 kr! Arr: Dåliga pojkar. Arga pojkar. Kontakta Robert Eriksson, tel. 08-774 96 26, Jens Ahlberg, tel. 08-711 01 32, eller Johan Hasselmark, tel. 08-608 14 46.

27-31 mars 1997. Västerås stifts **Konfirmationsläger** med rollspel och lajv drar igång igen, för dig som fyller 15 under 1997! Fortsättning 30 juni-19 juli. Kontakta Len Howard, tel. 0581-263 71 för mer info! Kostnad ca 6600 kr.

Antagligen påsklovet 1997. **Mineva**, ett mäktigt future-fantasylajv i en jättelokal i Stockholmstrakten, arrangerat av Stockholms Robotsällskap och Ministeriet - Interaktiv Utveckling HB. Från 18 år. Kostnad 750 kronor (mat ingår ej). Anmälan senast 1:a oktober 1996.
Kontakta Lee Sandberg, Ullevi, 646 00 Gnesta, tel. 08-760 39 95, 0158-310 52, 070-491 35 46.
E-post: lee@abcmedia.se
Internet: http://www.abcmedia.se/mineva/

våren 1997. **Festivalen**, ett H.P. Lovecraft-lajv. En kväll med middag där ondskan lurar i vråma för en sekt som bara träffas en gång med flera decenniers mellanrum. Nästföljande dag fortsätter det bisarra mötet med en båttur i Uppsala.
40 pers. Arr. De Dedanaan, kontakta Peter Tommila, tel. 018-50 62 75.

10 maj 1997. **Resan mot Ekbacken**, ett för-lajv till "Profetians Tid", någonstans i Närke. Arr: RSK Den Druckne Dvärgen, kontakta Johan Wallin, tel. 0583-402 84. Sista anmälningsdag 29 april 1997. Från 16 år. *FULLSATT!*

16-18 maj 1997. **Aratorns skugga**, ett fantasylajv där stämningen är viktigast. För ca 200 personer, kostnad ca 200 kr. Trähus kommer att byggas. Kontakta Magnus Asplund, tel. 0240-814 03, eller Andreas Kylander, tel. 0240-146 50, 070-555 05 95.
E-post: chille@dalnet.se

16-19 maj. **Nådens tid**. Enhörningens kampanjlajv fortsätter. Stämning/fantasi-Live med mycket intriger och rollspel. Kontakta Hans Nilsson, tel. 021-14 21 89.

pingsthelgen 1997. **Sista kapitlet**, ett 1920-talslajv av U.L.F. Kontakta Holger Jacobsson, Klippan 1 H, 414 51 GÖTEBORG, tel. 031-775 01 71.
OBS! Ont om platser då tidigare deltagare i kampanjvärlden har företräde!

sommaren 1997. **Alum Darya**. STORT stämningslajv med lite våld och mycket känsla. Håller på i fem nätter. Trähus kommer att användas. Arr: KSL och "gästarrangörer". Stockholmstrakten.

sommaren 1997. **Stjärnsång**, ett femdagars medeltida/fantasylajv.

sommaren 1997. **Kampen om den Förbannade Marken.** Ett STORT fantasylajv. Det kommer eventuellt att byggas kring en stor medeltida by (ca 15 hus) på ett område 14 mil utanför Stockholm. Obegränsat antal deltagare. Mer info kommer att dyka upp.

juni 1997. **I grevens tid**. Ett allmogelajv i Stockholmstrakten med bystämning som högsta ambition. Kontakta Kim Öhman, 08-774 68 92, eller Johan Tollstorp, 070-551 84 89.

juni 1997. **Musikanternas Kamp**, festspel och tävlingar arrangerat av Enhörningen. Lindesbergstrakten. Kontakta Nicklas Nilsson, tel. 08-85 06 74.

juni 1997. **Nio kungars möte**. UPPSKJUTET TILL 1998!

14-18 juni 1997. **Nyteg**. Fem dagars äventyrslajv för ca 500 personer. Arr: Lilla Gillet. Tomas Walch, tel. 070-769 78 89.

30 juni-19 juli. Andra delen av Västerås stifts **konfirmationsläger** (se 27-31 mars).

juli 1997. **Högting**, ett STORT lajv i Kilsbergen för upp till 1000 personer. Arr. Illmhyr. Kontakta Henrik, tel. 0586-593 66, eller Lars, tel. 0586-384 70.

4-6 juli 1997. **Wärdshuset Silfvertunnan**, ett sago/medeltidslajv i Jämtland. Arr: en grupp ur TGOTC, kontakta Love Brande, Östersemsvägen 61, 831 52 ÖSTERSUND, tel. 063-12 16 04, eller Olle Johansson, tel. 063-10 71 06.
E-post: love@hem.passagen.se
Internet: http://hem.passagen.se/gardener/tgotc/silfver.htm

6-9 juli 1997. **Framtidslajvet 2068**. Ett framtidslajv i Göteborgstrakten. Galne Gunnar vill åt Frizonens vattenreningsverk. Frizonen vill bli av med Gunnar... Och vad vill egentligen Slim Jim? Kontakta Fredrik Utbult, Lillevalevägen 37, 430 90 ÖCKERÖ, tel. 031-96 24 84, eller Sebastian, tel. 031-96 86 19.
E-post: ralph@tripnet.se

17-20 juli 1997. **Häxkitteln**, ett lajv arrangerat av Västerås ÄventyrsSällskap. Kontakta Leo Bärling, Sernanders väg 12:538, 752 62 Uppsala, eller Kajsa Nygren, Rökugnsgatan 14, 724 81 Västerås, tel. 018-30 18 50, 021-35 46 29, eller Erik Klinga, Rönnbergag. 52, 723 46 Västerås, 021-12 44 00.

18-20 juli 1997. **Drakens Tänder**. Ett fantasylajv i västsverige. Arr: "Ghost", Godhemsgatan 4 D, 414 67 GÖTEBORG.
Roller, intriger & mat: Susanne, tel. 031-42 48 22 (ej efter 21:00). Roller & intriger: Dennis, tel. 031-70 70 179. Område & intriger: Erik, tel. 031-12 16 72 (dagtid), 031-42 48 22 (ej efter 21:00).
E-post: ghost@netg.se
Internet: http://www.netg.se/ghost/

25-27 juli 1997. **I döda kejsares sällskap**. Ett intriglajv i Ulldars värld. Kontakta Anders Grönblad, tel. 060-56 01 43, eller Roger Johansson, tel. 090-18 90 39.

augusti 1997. **Artefakten -97, rop ur det förgångna**. Ett fantasylajv utanför Norrtälje, med betoning på skräck, mystik och äventyr. Ca 150 deltagare. Planerat i ett och ett halvt år! Arr: Livesällskapet Apostlarna, kontakta Johan Eriksson, tel. 0176-572 15, Martin Törngren, 0176-179 30, Petter Hallegren, 0176-371 02, eller Patrik Högberg, 0176-181 16.
E-post: g.hogberg@norrtalje.mail.telia.com

1-3 augusti 1997. **Profetians tid**. Ett fantasylajv i Skyllberg, Närke, av en arrangörsgrupp från RSK Den Druckne Dvärgen. Kontakta Daniel Björk, tel. 0583-405 59, eller Johan Wallin, tel. 0583-402 84. Åldersgräns 17 år (födda 1980 och tidigare), undantag kan dock göras beroende på tidigare erfarenhet från Live. Sista anmälningsdag 15 juli 1997.

augusti, vecka 32. **Medeltidsveckan** på Gotland.

augusti 1997, sista helgen innan skolorna börjar. **Cuendillar**, ett lajv i Robert Jordans värld. Södra Sverige. Arr: The hordes of Doom, kontakta Tobias Boström, Gullregnsvägen 13, 260 41 NYHAMNSLÄGE.
E-post: tobias.bostrom@mbox200.swipnet.se

Allhelgonahelgen 1997. Ett lajv i Enhörningens kampanjvärld.

1998

sommaren 1998. **Nio kungars möte**. Ett Fantasy/ Medeltidslajv i Värmland. Arr: Crystallians. 5-7 dagar för 500-700 deltagare. Känsla för stämning och god rolltolkning är ett krav! Intresseanmälan och information fås av Tina eller Mattias på tel. 054-51 89 98.

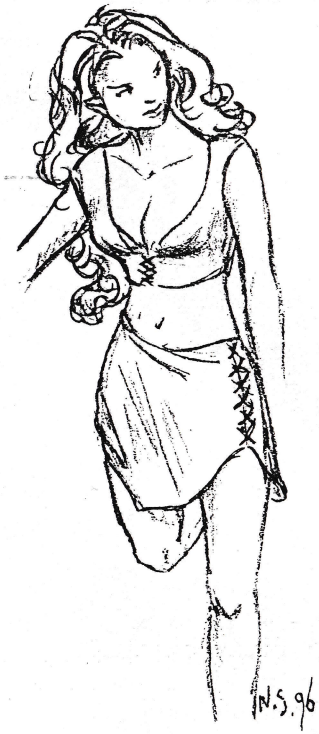

Latexvapen

Svärd
Klubbor
Yxor
Sköldar
Masker

Latexvapen till bra priser. Jag gör vapen efter dina önskemål. Reproduktioner eller fantasy-vapen med din och din motståndares säkerhet i åtanke.

DURANDAL
Theatre &
Live Role Playing
Weapon Workshop

Ring mellan 17.30-21.30 mån-lör
eller skriv till:

Pierre Lussagnet, Ättehögsvägen 15
230 44 Bunkeflostrand, Sweden
040-46 74 28, 070-715 33 61

SVEROK

FÖRBUNDET SOM BARA ÖKAR

Spelar du spel?

25000 medlemmar kan inte ha fel!
Gå med i en av våra 1100 balla föreningar eller starta en egen.
Ring oss så får du hjälp.
Det är jätteenkelt!

Skriv till: SVEROK
Köpmansgränd 4
582 24 Linköping

tel: 013-14 06 00
fax: 013-14 22 99
e-post: info@ak.sverok.se